

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІВНИК

ОФІЦІЙНИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
ОСОБ В ЗЛІЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXVII Ч. 255 Джерси Сіті, Н. Дж., четвер, 31 жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 255. Jersey City, N. J., Thursday, October 31, 1929. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОРГАНІЗУЄ РОБІТНИКІВ ПОЛУДНЯ

ЗАДАЦЬ ЦЬОГО ВІДКЛАДАЄ КОНГРЕС ПАНАМЕРИКАНСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН, 30 жовтня. — Виявляючи, президент Американської Федерації Праці, заявив, що примусовий підконтрольний конгрес Панамериканської Федерації Праці, який має відбутися в Гавані 6 січня 1930 року. Стається це тому, що Федерація, знята тепер величезною справою організації робітників полудневих степів до той міри, що всі її увага звернена тепер на ту важку справу. Дотого всі національні організації Федерації зняті тепер організованим робітниками і не в силі брати участі в конгресі. Тому конгрес буде відомою.

УСОХИ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

50 ДЕРЖАВ ПІДСИЛЮЄ НОВИЙ ЖЕНЕВСЬКИЙ ДОГОВІР, ЯКИЙ УЛЕГЛИШІТЬ ДОЛЮ РАНЕНИХ У ВІЙНІ.

НЬО ЙОРК, 30 жовтня. — Еліот Волсорт, голова американської делегації на міжнародну конференцію Червоного Хреста, падає успіхи тої конференції. Він підписав, що на конференції підписано новий міжнародний договір, який буде мати далекосяжне значення під час війни. Бо ото 50 держав зобов'язалися не обстрілювати своїх військ, які будуть довозити ліки, або в яких будуть відвозити раних. Волсорт твердить, що тисячі людей можна було під час світової війни врятувати від смерті, коли б їх можна було відвезти на протязі кількох годин з поля битви до таких великих шпиталів центрів як Берлін чи Париж. А так везли їх кілька днів і не диво, що багато з хорих вмирало по дорозі.

Разом з тим зобов'язалися всі держави переслати негайно один одному звіти щодо пошкоджень і раних, щоб в той спосіб зводили до мінімуму раних, котрі не раз роками мучилися, не знаючи, що сталося з їх рідними.

ЗНОВУ НОВА БІРЖЕВА КАТАСТРОФА.

СВОЄЮ ВЕЛИЧЕЮ ПОПЕРЕВІЩИЛА ВСІ ПОПЕРЕДНІ. АЛЕ ТЕПЕР ВПАЛА ВЖЕ ЖЕРТВОЮ ГРУБІ РИНИ.

НЬО ЙОРК, 30 жовтня. — На ньюйоркській біржі дотримуються страшні рини. Кожен мінута приносить тій фінансової руїні різні спекуляції, розколивання не тільки по Америці, але й по всьому світі. Вчора продалося 16,410,030 шерів. В той спосіб досягнула біржа небувалу втрат оборотний рекорд.

За той один день спекуляції втратили понад 16 мільярдів доларів. По всіх брокерських офісах можна побачити масу людей, на яких ливається всі трагедія; але їм не треба їх питати, що сталося.

Кажуть, що вчорашній день не дитину людей білих. Бо білі спекулянти побанкрутувалися те тому тиждень. Мали спекуляції змаєла біржа тисячами вже першого дня, як тільки шин почали нападати. Вчора постраждали вже самі мільйонери, котрі інвестували свої капітали в твердих паперях.

ОДНІ ТРАТЯТЬ, ДРУГІ ЗАРОБЛЮЮТЬ.

НЬО ЙОРК, 30 жовтня. — Крах на ньюйоркській біржі приніс величезні втрати спекулянтам, але великий заробок для телефоністів, телеграфістів, кабелев і радіових компаній. Заможний телеграфічний рух зріс на 100%. Всі міста, до Нью-Йорка і Сен-Франсиско включно, були вчора цілий день і ніч у безперервним отриманні з ньюйоркського біржого.

ЖЕРТВИ СПЕКУЛЯЦІЇ.

ПРОВІДЕНС, Род Айленд, 30 жовтня. — Давид Корн, літ 57, купець і спекулянт, сідав у свого брокера за падання шин на ньюйоркській біржі як тям тям зарплати, що упав неживий з хрипів в халя, коли донесено про новий крах на біржі.

КЕНЗАС СІТІ, 30 жовтня. — Джам Шингелбел відобраз собі життя революційним вистрелом, повідомивши приятеля, що не може сплатити довгів. Його брат заявив, що Шингелбел згрався на біржі.

ФАРМЕРИ ПОВИННІ МОВЧАТИ.

ТАКУ НАУКУ ДАЄ ІМ ЛАБІСТІ ГРУНДИ.

ВАШИНГТОН, 30 жовтня. — Перед сенатським комітетом, котрий розбирає справу лавістів, знімав старий вестерн-лабіст, Джозеф Р. Грунді, президент Пенсильванського Товариства Промисловців. Він каже, що сенат має клопот з тарифною томо, що фармерські сенатори зі заколу зобов'язано собі дозволяють. Грунді підписав, що не нерозумний поділ, коли західні нерозумні стейти мають стільки сенаторів, скільки як так високо розвинені і багаті східні стейти, яким є, приміром, Пенсильванія.

ЛЮКСУСОВІ ЧИ ДЕШЕВІ АВТОМОБІЛІ?

НЬО ЙОРК, 30 жовтня. — Ньюйоркські торговці автомобілями вже тепер витягують консенсус до краху на біржі. Вони твердять, що тепер великі дороги автомобілі не знайдуть попиту, а тільки дешеві.

СОВІТСЬКІ ЛЕТАУНИ В НЬО ЙОРКУ.

НЬО ЙОРК, 30 жовтня. — Сьогодні прилетять сюди совітські летуни, котрі з довшими й меншими перервами перебувають на совітських монополіях дорозі з Москвою до Нью-Йорку.

ЕКСПЛІЗІВ В АВТІ.

ГАТ СПРІНГС, Арканзо, 30 жовтня. — В автомобілі, який стояв на уліці, спалився експлозій, наслідком якої згинув троє людей. Виходить, що в автомобілі знаходилася мінеральна руда, яка спричинила вибух.

ЗАГИНУВ ЛІТАК.

На Середземному морі загинув великий літак „Ситі оф Ром“, який летів з Італії до Англії. Це сталося під час великої бурі над морем. На літаку знаходилися семеро людей, які загинули разом з літаком.

БЕРЕЗОВА КАША В АНГЛІЇ.

Англійське законодавство не погоджується з „нашим“ потугами щодо роду кар. Поліційний суд у Лондоні заставив 11 хлопців, що краді злочини в чужих селах, на „березову кашу“. Вони прийшли на пшцію з батьками і там присутності урядовців і батьків їх виперішати. Цієї методи живують же й досі в англійських школах.

ЗАСЛАННЯ ГРУЗИНІВ НА СИБІР.

З Москви повідомляють: У радянській Грузії, перевели більшовицькі масові арештування серед грузинських діячів, близьких до партії соціал-демократичної або соціал-федералістичної. 67 арештованих вилано адміністративним порядком до тобольської губернії. В Тифлісі переведено арешти нічню порою, щоб уникнути демонстрації населення.

НОВІ ПАНСЬКІ ФІЛЬВАРКИ.

Президи Уперобескції ухвалила, щоб робітники завели в себе насамперед молочарські ферми, особливо там, де організації, що провадять молочарство, працюють у цій галузі нездовольно або цих організацій зовсім нема. Слід відзначити, що деякі робітники в Донбасі уже заводять свої ферми, як нпр. алмазський на 500 т алмазський на 300 корів. Одеський робітник буде молочарську ферму на 1,000 корів, а для Харкова буде ст. Рогань ферма на 1,500 корів.

40 ОТРУТНИЦЬ.

На Мадярській відірвали поліцію цілу групу лавістів в околиці Тісарк. Нагірєва і О. Кешке, з яких деякі приспівали забутим 70 літ. Головний вивувач, акцуска Фазекс, що мала на совісті 150 осіб, скинула самотовством. Свідство весті недовго, тому, що тіля утрених у більшості випадків розкладені, а крім цього, якась таємна рука, заінтересована в цих злочинах, попереставила хрести на деяких могилах. Далі: в усіх випадках, коли лікарі ствердили природну смерть, хемічна аналіза доказала смерть від арсеніку. Убийців-отруйників, яких є (як досі ствердили) 40, вибирали собі на свої жертви багатих старих людей, які мали постійного лікаря. Лікар записує лік старому неухожому, звичайно не догадувався, що смерть могла прийти від отрути, а записував у бюджеті смерті звичайну нестугу: запалення легенів, удар серця. Жінки отруйників професійно позувалися за гроші невинуватих членів роду. Були це селянки, що мали своє ім'я, пробував отруїти аліла. Деякі з тих отруйників робили це, як патологічний тип, з насолодою. Якби швидко отруйників, осмілена своїми „успіхами“, не була почала групувати модалі особ (жувів і любів), то їх діяльність могла би була це тривати не знати як довго. 49 отруйників арештовано.

СМЕРТЬ ФОН БЮЛОВА.

У своїй віллі в Італії помер у 80-літньому віці бувший німецький канцлер Фон Бюлов. Він був визначним політиком у передвоєнні часи у Німеччині. Його називали другим Бісмарком за політичний хист та за рішучість у переводженні своїх планів.

ГЛУМ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ДІТЬМИ.

В комісії 4-тої державної гімназії в Чернівцях ставилося до бакалавреату в осінній сезон 40 кандидатів Українці. Приписаним іспити перепало 18, а при устимі 12. Першого зсього 10 учеників. Є нечувані глум над українськими дітьми, щоб 75% перепало при іспитах.

ПАЛАТА САПЕПІ У ЛЬВОВІ.

З польської преси довідуються, що мітрополіт Шеншицький мав би осистися думкою закупити палату князя Сапегів у Львові, щоб улаштувати в ній український музей. Не знаємо, на скільки правди в цій вістці, одначе подіями бачи на тривогу, що би не допустити до того, щоб став посіданням Українців у Львові поблизьким, і то таким цінним набуток.

КОЛИ ДІВ В ОДНОГО ЗАЛЮБИТЬСЯ.

Тому кілька днів хотіли віддати собі життя в злодійку університету в Кляжі (Румунія) дві дівчини: одна 20, а друга 19 літ. Вони випили кавітчини, розпущеної в отці. Коли вони почали виходити з боза, відвелися прихити їх автомобілем до шпиталю, де їм дамо першу поміч. У нагертці одні з них знайдемо друга, задрезаного до влесті, що вони не могли прийти до шпиталю, як самі вийшли, бо любили одного й того самого молодця й були заздобри приятелями, щоб могли бути іншими поступити. Стан обох дівчат поважний.

НОВИЙ НАСТУП НА УКРАЇНСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ В РУМУНІЇ.

Півофіційна „Дрептата“ ухваляє в окремі статті колонізацій найефективнішим завданням держав в повенісний час. Дотеперішні правительств не підтримали відповідний мір для практичної розв'язки цієї проблеми; через це опинилися колоністи в постійній нужді. Національно-царякницька партія повинна була перебрати владу, щоб з початкувати через міністра рільництва широку закреноу колонізаційну політику, яка повинна обнімати дві сторони: господарську й національну. Рациональна організація колонізацій це проблема великої господарської далекоглядності, бо в інтересі держави лежить використати державні землі й запаси, що заціпилися по виласненні, для модерної землеробства. Національне значення засад навування Румунії в областях над українською, угорською й болгарською границями таке саме, що не треба над ним більше розводитися. Для цієї цілі приготується відповідний закон, до здійснення якого приступити правительству негайно.

Ось нова благодать Румунії для українського населення Буховини й Бессарабії.

МІЖПЛАНЕТНА РАКЕТА.

Німецький професор Оберт викинує ракету, яку задумує, вистріляти з такою силою, що осягне вона височинь 40 кілометрів над землею. В ракеті буде абуодував всяке приладдя для міряння рідкості, воздуху, теплоти, вітру й інше. Ракета буде вистрілена над Північним морем.

РУМУНСЬКІ СТУДЕНТИ БЮТЬ ЖИВІВ І ВИКИДАЮТЬ ІЗ ПОЗІВІВ.

З Бухаресту повідомляють, що в червоноцескому поїзді напали румунські студенти на подорожних живів, біли їх і повикидали багато з них із поїздів на різних стаціях.

ТАПНИЙ РОСПІСЬКИЙ - СКАРБ.

В однім домі в Билгороді знайдено великий скарб вартості 500 мільйонів динарів. Цей скарб схований у пивниці й походить з Петрограда. З вибухом російської революції переніс його один петроградський банкір до Криму. По поразці білої армії перевелись недобитки цей скарб аж до Катара, де зложився комітет, який мав опанувати цим скарбом. З Катара перевелись його до Москви до Билгороду, одначе жадний тамошний банкір не хотів його прийняти. Тому винийний комітет пивниці і сховав там скарб. Ніхто не знав про існування цих багатств і доперва скарб емігрантів, які домагались судової ліквідації скарбу, викрила цілу правду. Комітет не хоче видати дорожностістю з тим утизуванням, що вони належать приватним особам. Цею справою зацікавилися деякі англійські капіталісти й хотіли закупити цілий скарб.

„СУМНЕ ЯВИЩЕ“.

У „Курєрі-Станіславському“ з 22 вересня находимо статтю про новий сезон місцевого польського „Театру ім. Моношкі“. Стаття кінчиться такою рефлексією: „Маємо надію, що авсебів відповіді своєму завданню; польське громадянство також не повинно завестися. Таке сумне явище, як масове відвідування українського театру з його оперетками, при одночасній легковажності власної сцени, чого на жаль, були ми свідками минулого року, належить, маємо надію, до неперервної минушину“.

ГРАБІЖІ В БЕСАРАБІЇ.

Перед кількома днями поповнилася шайка грабівників на шляху Кишинів-Оргів два озброєні навали на проїзді самоходи. Між першим і другим нападом минуло вісім годин. За той час власті встигли організувати облогу й другий напад не увінчався успіхом. При першому нападі вдалося бандітам 20,700 з. Оди грабівників убитий. Два літні хлопці напали на бандітський білий стаці Охнік на однію свідчанку й одного жидівського купця, заборили їм 50,000 з. Думують, що цей напад поволоні знаній Гесперосів, який скінчився в 1923 р. учительський семінар у Кишиневі. Він перебував теж у Галації й переходив час до часу на останній воступі в хотинських і сорідним лаві.

100 РОЗСТРІЛЯНИХ ЗА ОДИН ТИЖДЕНЬ

РОСІЮ НЕ ТРЕБА ВВАЖАТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЮ ДЕРЖАВОЮ. КОЛИ НЕ БУДЕ ЯКОЇСЬ КАТАСТРОФИ, ТО БІЛЬШЕВИКИ ПРИ ПОМОЦІ ТЕРОРУ УТРИМАЮТЬСЯ ПРИ ВЛАДІ. ПОЧАВСЯ ПОХІД ПРОТИ БУХАРІНА.

МОСКВА (СССР), 30 жовтня. — Позавора розстріляно ці 15'селян за опір при відбиранию збіжжя. Таким чином загальні скіпелі розстріляних в Росії, підчас поновлення терору за один тиждень, вносять біля 100.

„Колі вважати Росію європейською державою, як дехто помилково думає, то останню боротьбу селянства проти влади та терор влади проти населення треба би вважати ознакою ослаблення уряду. Та не треба забувати, що Росія це азійська держава, в якій ще в часи твердої влади монгольського хана Тамераля маркувалися шими горами черепів. Тому й довесених деяких дипломатичних чужинських представників у Москві своїм притаманством про критичне становище в Росії є помилковими, бо вони міряють політ в Росії європейською мірою“.

Правда, не можна не признати, що тепер Росія переживає критичні часи, але коли не станеться в ній чогось катастрофального, як наприклад слідуючий рік не вродить, або Сталін помер, то комуністична влада вийде переможцем.

Над головою теоретичної комуністичної партії, одного з числа її найвідшестіших, Бухарін, зависла гостра скока комуністичної партії. В Харкові Косіор, один з близьких поплечників Сталіна, заявив, що Бухарін діє піддержку праву опозицію Троцького, хоч на останньому зїзді партії вирішив і вилучити Троцького з партії. Бухарін не втримується з „жулаками“ в селях та поклекшення при форсованні переведення соціалізму в Радянщині. Коли Бухарін не втримується свого опозиційного становища, то слідуючий пленарний зїзд комуністичної партії мусить вирішити, які міри прийняти проти нього.

Бухарін довгий час був найавторитетнішим теоретиком комуністичної партії та найбільшим помічником Леніна при виробленні її розповсюдженню ідеології партії. Його називали жерцем, що охороняє святий огонь комуністичної партії. Радянська влада заявляє, що вона вже виконала 65% чинного, нею плану по збільшенню сільсько-господарського податку. Та треба сказати, що це пошастило радянському уряду осигнути лише через страшні репресії проти селянства ізза його опозиції до державного збирання збіжжя.

ЧЕКИСТ РОЗЕМАН У ВАРШАВІ.

ПРИХВАЗ ЗРОБИТИ ПОРЯДКИ В РАДЯНСЬКОМУ ПОСОЛЬСТВІ. ЩЕ ОДИН УРЯДНИК ПОСОЛЬСТВА НЕ ХОЧЕ ІХАТИ В МОСКВУ.

ВАРШАВА (Польща), 30 жовтня. — Страхопуд радянських дипломатичних місій за кордоном, чекист Роземан, прихваз до Варшави. Він прихваз сюди з тої причини, що радянське посольство знайшлося в скрутному становищі ізза небережності деяких урядовців його в шпільській діяльності в Польщі. Радянський військовий представник у Варшаві, Безоснов, на суді замішаний у справі видання секретів радянським агентам урядовим формам польської амуніційної фабрики, якого зазуждено на 10 років до в'язниці.

Браділ, приятель Бездословського, котрий втече з посольства в Парижі врятувався від чекиста Роземана, також відмовився іхати з Варшави до Москви, як того домагається Роземан. Радянська легация протестує перед польським правительством проти того, що преса ликуєває секрети радянського посольства, але преса заявляє, що вона це буде робити й далі.

МОЖЛИВО БРІЯН ПОВЕРНЕТЬСЯ.

НЕ ПОЩАСТИЛО СФОРМУВАТИ ЛІВОО СОЦІАЛІСТИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА-ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція), 30 жовтня. — Вже минає тиждень, як Бріан подався до Лівії, а Франція й досі не має нового правительств. Всі спроби Даладе сформувати коаліційне правительств з радикалів та соціалістів не повелися й він відмовився від дальших спроб.

Думують, що Бріанові доведеться дванадцятий рік раз братися за складання нового правительств, але він мабуть це буде вчинувати, поки спроби інших кандидатів на прем'єра не заваляться“.

ВІДУКИ В ЛОНДОНІ.

КАТАСТРОФА НА НЬОЙОРСЬКІЙ БІРЖІ ВЖЕ ПОЧИНАЄ ВІДВІВАТИСЯ В ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН (Англія), 30 жовтня. — Катастрофальний спад цінностей на ньюйоркській біржі вже почав давати себе бачити в лондонській біржі. В Англії починають боятися, що ця катастрофа негативно відобразиться на міжнародній торговлі й може бути ознакою насущно важкої економічної кризи в Америці.

ГОЛОДОВИЙ СТРАХ.

БУДАПЕШТ (Угорщина), 30 жовтня. — У в'язницях Угорщини тепер оголошено голодовий страйк політичних в'язнів, домагаючись ліпшого трактування їх зі сторони в'язничної влади та ліпших харчів.

НАМІЛЬША КНИЖКА В СВІТІ.

ЛОНДОН (Англія), 30 жовтня. — Приготована до друку наймільша книжка в світі: каталог Британського Музею. Цей каталог буде мати 5,000 тонів. Його складання його працювало 10 років, а витрати на нього поробилися в сумі 1,000,000 доларів. Друкуватиметься він усього в 600 примірниках.

„СВОБОДА“ (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 6, 1921, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

One year	Three months	One month	One year	Three months	One month
\$7.00	\$2.30	\$0.75	\$7.00	\$2.30	\$0.75
\$3.75	\$1.25	\$0.40	\$3.75	\$1.25	\$0.40
\$2.00	\$0.65	\$0.20	\$2.00	\$0.65	\$0.20

ПЕРЕКЛАДІ

One year	Three months	One month	One year	Three months	One month
\$7.00	\$2.30	\$0.75	\$7.00	\$2.30	\$0.75
\$3.75	\$1.25	\$0.40	\$3.75	\$1.25	\$0.40
\$2.00	\$0.65	\$0.20	\$2.00	\$0.65	\$0.20

Foreign and Jersey City Rates:
One year \$10.00
Three months \$3.00
One month \$1.00

За оголошення редакції не відповідає.

3 Канади наложити внаслідок гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кождо зміну адрес платитися 10 центів.

Телефон „Свобода“: 498 (Montgomery). Тел. У. Н. Соколя: 1838 (Montgomery).

Адреса: „СВОБОДА“, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОКАРАЛИ ХАБАРНИКА

У Вашингтоні присяжний суди видали оречення, аким зверну- на себе увагу цілі Америки. Бо ото прирешено перший раз в американській історії судити одного з найвищих державних урядовців за хабарництво. Засуд, який упав на Алберта Фола, бувшого секретаря внутрішніх справ, являється вибірковою явищем. І власне тому та подія звернула на себе загальну увагу.

Засуд стирнувся всюди з загальним признанням, аким зверну- котрим мабуть не так легко було прийти до того оречення, аким радянці цілий день і цілу ніч. І не диво. Оборона Фола використовувала штучно всі можливі моменти, щоби при їх допомозі грати на чувствах судів. Оборона представляла Фола як великого патріота, котрого виняв за дешеви ціну великі нафтові поля своєму приятелю на те, щоби ті поля використати на случай війни з Японією, а на таку маю тоді за- користати. До того суди мали перед собою оречення обжаловано- го Фола в такім опаканім виді, що дійсно вже цей самий вид міг проговорити до людського серця і настрої судів прихильно. Перед лавою присяжних судів сидів ото майже 70-літній старшук, котрого призвели на візку, бо він вже не міг ходити.

Ціла судова розправа виглядала радше на операційну са- ло, до якої принесли хорого на заривану хоробу Фола, ко- трого треба було доконче оперувати, а лікарі не знали, що робити, бо не знали, чи хорий вилерить ту операцію. За ви- сто людського згляду треба було співчувати з Фолом. Та чи- сто мораль, вища державна рація наказувала поставити аким же здоровля суспільности ніж одній людині.

І ось тому присяжні суди узнали Фола винним злочину хабарництва. Вони сповняли свій горожанський обов'язок, а сповняючи його, зважились за помилуванням Фола, керуючи- ся при тім вже чисто людськими зглядами.

Сім літ не допускала оборона Фола до судової роз- прави, вивуюючи всі можливі способи, щоби її шораз далі відтиснути. Загал вже почав сумніватися в те, щоби така роз- права могла відбутися. Тому засуд Фола являється свого ро- ту триумфом справедливости, бо вона досада таку людину, про яку не думали, що він вдасться засудити. Коли звачити, що нафтовий магнат Смітлер сидів у тюрмі, та що другий мільйонер, Доген, стане незаборою перед судом за те, що пла- пачував таких високих урядовців як Фола, то треба призна- ти, що в Америці маємо зворот до кращого. Бо отсе розпо- чалися спроби уздоровлення державного апарату.

НАШІ ЧЕРГОВІ ЗАВДАННЯ

(Реферат-ра Л. Мити, виголошений на річних засіданні Головного Уряду Об'єднання).

(Довісте)

Політичні чинники Рідного Краю прийшли різном до пе- реконання, що треба доконче удержувати в якійсь европе- йській центрі Українське Інфор- маційне Бюро.

На таке бюро найкраще на- дається Швайцарія, а особ- ливо Женева, бо там є осядок Ліги Народів. Там і прийд- на чергу дебата над питанням охорони національних меншин. Питання це витягне й україн- ську справу. Тому вже з того погляду треба мати в Жене- ві своє Бюро. Якож являлося зносини з тамошньою пресою й намагалося промовити собі шлях до тих, що можуть ви- видити нашу справу перед Лігою. Крім цього таке Бю- ро мало б стати контакт з краєм і одержувало б нові ма- теріали польських на- сільств, старіючись провести той матеріал у чужинський світ ву пресою.

Са старий край також Бо- ра держати як може і від- каляється до Заморських У- країнців з проханням, щоби вони перебрали хоч частину покриття коштів.

Хай нікого не дивує, що старий край звертається до нас, ото ми на такі нові потреби. Навпаки, треба радити, що там на рідній землі жити рози- нається, не звертаючи уваги на матеріальні злиди й політич- ний гість. Бо ото жми мате- ріальною скрути краєві еконо- мічні та культурні установи та організації зважили готовість давати матеріальне забезпече- ння інституції, яка незаборою роз- починає свою діяльність, а я- ка завється.

Науковий Інститут Україн- ських культурних та Економіч- них Установ.

Стесей Науковий Інститут поновив собі за завдання да- тись основні наукову, в пер- шу чергу економічному та вагалі громадському життю. Він має давати українській мо- лоді фахову освіту, а українсь- ко народив високо квалифі- кованих працівників, яких

Центральні Горожанських Клубів.

оде републиканська, а друга демократична. А Об'єднан- ня, на початку репрезентатив- ності української імміграції, по- лийно були в тісній зв'язку з тими центрами й разом з ними виступали одні спіль- ний пиль, коли ходити про- йти в історії справи, протести в справі польської окупації в Галичині, або з таких справах як перенесення населення, про ко- рий, тепер у нас так багато говориться, т. ч. п. Об'єднан- ня повини вислати разою з тими центрами спільні деле- гації до Вашингтонського уря- ду, коли ходити про інтервен- цію в загально-народних спра- вах, торкаючись наших поне- волені земель в Європі, як на- вить таких як перенесення на- селення, коли нам не дають мо- жливості заступитися при цен- зурі Українцями. Такі справи спільні всім Українцям, й тому саме Об'єднання повинно да- вати цілою цілість. Долаю, що разом з тими двома горожанськими центрами виступає ще при таких нагодах і Ліга Ве- теранів американської армії українського походження.

Далі треба на звертати у- увагу на потребу

Організації Українських Професіоналістів.

Ми вже маємо в Америці значне число українських ад- вокатів, учителів, інженірів, лікарів і т. п., які покинули українські школи й роз- брилися по широкій Америці й хоч почували себе Україн- цями, не остають жж собою в нікому зв'язку. А це получе- нє з великою шкодою для нашої імміграції і української справи взагалі. Як тими робітника- ми, а поважає число людей, стільки, котрі могли би сп- зати, як тепер велику мізо- колбю позаноували такі професійні організації й пла- тили до них тил, що тут, ра- ділися й менше цікавилися українським питанням.

Що більше. Такі професійні спілки могли вийти в тісній контакт з такими самими

організаціями на Заході чи культурну місію. Нове малю- Великій Україні, могли одні- дини культурно нашу аме- риканську імміграцію й про- довжити й одні других відві- дати й існування. Тим самим дувати. Це може мати длас- косялі наслідки, бо згодом на- родно-національно значення. Бо вже країна пра, щоб об'єднаймо- сь, що багато в такій профе- сійній справі, протести в справі польської окупації в Галичині, або з таких справах як перенесення населення, про ко- рий, тепер у нас так багато говориться, т. ч. п. Об'єднан- ня повини вислати разою з тими центрами спільні деле- гації до Вашингтонського уря- ду, коли ходити про інтервен- цію в загально-народних спра- вах, торкаючись наших поне- волені земель в Європі, як на- вить таких як перенесення на- селення, коли нам не дають мо- жливості заступитися при цен- зурі Українцями. Такі справи спільні всім Українцям, й тому саме Об'єднання повинно да- вати цілою цілість. Долаю, що разом з тими двома горожанськими центрами виступає ще при таких нагодах і Ліга Ве- теранів американської армії українського походження.

Далі треба на звертати у- увагу на потребу

При тім тоді поминати Товариства Української Молоді.

І жаліти треба, що заснова- не в Нью Йорку Товариство „У- країнської Молоді“ припинило свою діяльність. Поминаючи українську тут роджену мо- лодь, яка ходити до гайску, а якої вже маємо велике чис- ло, маємо тут доволі універ- ситетської молоді, котра хо- дить цілком самосамом. Треба доконче основивати за ініці- ативною свідомістю одних з бо- льших центрів Товариства Української Молоді, бо інакше розлізеться та молодь ще та- ки на наших очах і для нашо- го народу з неї ніякої користі не буде.

А щоби ратувати нашу мо- лодь, щоб достоятиці новий, тут вже рождені й виховані й інтелігенції давати крашу мо- жливості пізнати свою культу- ру й історію, являється необхі- дними покласти до життя Товариство Поширення Укра- їнської Культури.

Це товариство чи видавни- цтво мало б сповнити велику

НА ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

ТРИ ПІСНІ

„МИХАЙЛО О. ГАВРОНСЬКОГО
для Мішаного Хору“

(одна з них також на дітвора або дітвора (хор).
Дітвора можна в митарні „Свобода“:
„СВОБОДА“, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.
460 —

„SORMA“, 103, AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

Ціна 30 центів.
Замовлення і наданість слати на поштову адресу.

Чван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав Михайло Прохик).

(23)

Тепер ставало щось страш- ніше. Не чуваючи, дотерпівши, коронований володар Болга- рії сотався на заді по кручі- стору, ахорі і розпучи, а та калічесь гостримі камі- нями. А поза ним вичука і сар- ца Андроника дерла, оди- г, опускаючи соромливо по- стиріжкім рір. Коли за ними з- ступив і гвардієць із клун- ком, утікачі задержалися на вузкій пісковиаті смугі, що ділила Янтру від підніжжя ске- листого рога.

Ріка гуляла перед ними, би- ла чорними філіями об беріг. Темір шабелю пробував гайбину ріки. Янтра тепер не була велика, але мала глибок- вий. Вірний Татарин намівав біг і перейшов на другий бік ріки. Замочивши лише по- кис. Тоді вернувся й перепро- вадив Сміцеля. Колись вернув, щоби перепровадити Марію, вона налякала чорної води та не хотіла вийти до неї. Надармо Сміцель заохочував її до другого берегу. Марія вель чак плакала.

— Бієся Бог! Не трать чо- су!

Марія з розпучи кинулася на пісок. Тоді Сміцель знову перебрив Янтру.

— Маріє!

— Не можу!

— Перешне її, Теміре, нема- йшій раді!

Сміцель поміг посадити на його рюкзак і нових, яких за- хребі Татарина залепану минала його гайдуцьку славу

і добра заплата. Бо Радой- вікопав тимчасом своє украї- ті скрби. А що Тирнова й усі гірничі були для нього зам- ки, Балкан прийняв його го- стинно.

У страшний люті дав він півсю свободу габрицьким ін- ститутам своїх князів. Вони грабили, вивалили, вивали- вали доволу. У розгніт пере- йшли й поза горі, не роз- ріжнили, що болгарське — що грецьке. У такому — волокості стирбути трох татарських ба- рибників, які задалі довір- зилися аж до Росції. Вово- да приказав повісити їх на гілці й підпалити. Живі Та- тарини горіли помага, а Радой- вікопав до приглядів, як він страшно кидався над по- лузям. Приказав поубивати й їх коней.

Потім захопив ціду громад- ку Татарів, які ограбили та підпалили одло село. Підняв їх назав до селю, вигнав із горі- ючої стайні худобу, до та ре- вів, а загнан тринадця Та- тарів, замкнув їх із надворю та ждав, аж поки будинки не сповіли. Помазав лише од- ного Татарина та писав його до Азатія-бея, щоби розка- зав йому, що бачив і що Ра- дой присягнув посадити його на палі, як схопить його.

Таке робила дружина д- вати діти. Але не вдово- лив Радойла: все думав про свою жінку, що тепер була в татарському келі. А хто зна- вить, чи тринадця до Дуна- ю, може геть далеко за Дуна- ю, нездорово число збільши- лося, пристало багато з бунтів- вилися.

Товариші старалися розра- віску.

— Розбавило! — крикнув — чого приходить? Остаєся мені лише два, візьми й її! Радой припав на коліна і підняв зложених нів.

— Боярине, прости мені! Я соргніна перед тобою і перед Богом. Спави тебе несправ- ливо — говорив Радойла бла- гальним голосом, а рівночас- но виня два пахуки чинячий ву- зли, розважав його та виспа- нав докину багато золота, срі- бла та самовитів.

— Господи, це варта цін- сть, що твоє спадне май- но, прийми це, бо моя дума не має спокою.

Радойла гнівно відступив скрби.

— Дочку мені віддай, Ра- дойле. Що ти зробив із моєю дочкою?

— Татарин схопив її, бо- вине, тепер вона в гаремі Чо- чині.

І Радойла заплакав.

Годислав замкнув на що сплячу столицю. Сильний ві- тер дув у тюрмі.

— Що? Схопили її поганці?

І ти дозволив забрати її по- ганцям? Ти не зміг оборонити моєї дочки?

Радой із плачем розказав йому подробиці схоплення і пригоди з татарами Чокі- чини.

— Боярине, я провинився!

Підаєся твоїй волі. Коли хо- чеш, видай мене, хай мене Свато- слава.

Повість, я засуджу на це. Коли хочеш, остав мій жит- ть, я вивру з їх рук Славу.

Навіть із дня пекла відістано- ї, колиб там була.

Годислав глядів на нього несприятим. Очі його за- поналися слезами терпіння.

— Коли так, то йди, йди! Візьми собі ці скрби, ал- виртуй мені дочку!

— Ні, це тебе, мені цього не треба, я маю доволі для себе.

Радой заложив кобаль і чернечью рясю, щоб вийти.

— Перед ким скриваєшся?

— спитав його Годислав.

— Перед Сміцелем...

Явив кільках Сміцельвих лю- дей та і ним соргніна.

— Якто, перед Сміцелем?

Нещасний, чи ти нічого не знаєш? Сміцель утік тому три ми, тепер нема ніякої влади у Тирнові. Такі, як ти, шля- ються свободно по Тирнові.

Годислав гнівно відступив скрби.

— Присягаю, що зроблю ні- чо, бо йти.

Радой оставив чернечу ряс- ту вийшов.

Коршма.

Був темні чм. Чорні хмары бо- рув. Одначе Іван не похвалити то сплячу столицю. Сильний ві- тер дув у тюрмі.

Радой перейшов безлюд- ться? Ми не можемо ім віді- брати Слави.

— Побиваємо більше Та- тарів.

— Гей, коршма, дай вина!

— озався горляним голосом у дверях якийсь високий му- щина, боротий, грубого ли- ца.

І ввійшов.

Радой із товаришами звер- нулися до нього, відвільня- в його, але не могли дола- нити його рісів у сутінку.

— А! Богор! — озався Іван.

— Добрий вечір, Свато- славе! — сказав Богор. — Чи не правда, що гора з чо- рою не зійдесть, а людина з людиною зійдесть?

Радой нахмарився і глянув із відравою на ката. Та як пригадав собі, що в татар- ським таборах Свато- слава го- вору йому, що Богор тепер його вірний слуга, розясни- сь йому.

— А ти відікати? Де ти за- губився, воеводо? — спитав Богор.

— Я був насамперед у Та- тарів.

— А бачив ти князя?

— Так.

— А потім?

— Я втік від Татарів. А ти?

— А я знову йду туди. Я тепер на службі у Свато- слава.

— Я також туди.

— І ти?

— Хочу якнайбільше татар- ських голів.

— Коли так, то можемо йти разом, куди хочеш, — сказав Богор. — На здоров'я, хай же князь Свато- слава! — до- дав він і вийшов скляну, що йому налив Стакко.

(Далше буде).

